

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.07.2016, sp. zn. 11 Tdo 414/2016, ECLI:CZ:NS:2016:11.TDO.414.2016.1

Číslo: 45/2017

Právní věta: Má-li obviněný obhájce, který za něj podá odvolání, jež nesplňuje náležitosti obsahu odvolání (§ 249 odst. 1 tr. ř.), předseda senátu zašle výzvu k odstranění vad odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. toliko obhájci obviněného.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.07.2016

Spisová značka: 11 Tdo 414/2016

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o odvolání

Předpisy: § 251 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného D. F. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. 6 To 348/2015, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kroměříži pod sp. zn. 9 T 68/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 9 T 68/2015, byl obviněný D. F. uznán vinným dvěma přechy zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 2 tr. zákoníku, přechy zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku a přechy nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, za které byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s dozorem, a dále mu byl podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věcí v rozsudku blíže vyjmenovaných.

2. Proti citovanému rozsudku podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně usnesením ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. 6 To 348/2015, podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný dovolání prostřednictvím své obhájkyň JUDr. N. N. Ohledně dovolacího důvodu odkázal na § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s tím, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

4. V textu svého dovolání obviněný uvedl, že se v trestním řízení všechna rozhodnutí i opatření orgánu činného v trestním řízení doručují jak obhájci, tak obviněnému. V daném případě však soud výzvu k odstranění vad doručil pouze jeho obhájci, v čemž obviněný spatřuje porušení práva na spravedlivý proces. Pokud se rozsudek či usnesení doručují jak obviněnému, tak obhájci a oba mají právo podat odvolání, pak by podle obviněného stejné pravidlo mělo platit i v případě výzvy k odstranění vad podání, aby nedošlo k porušení zásad trestního řízení. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k novému projednání.

5. K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státní zástupkyň činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Ta po shrnutí předchozího průběhu řízení a obsahu obviněným podaného dovolání nejprve odkázala na obsah napadeného usnesení odvolacího soudu, který konstatoval obsah příslušné právní úpravy a uvedl, že po vyhlášení rozsudku u hlavního líčení dne 15. 9. 2015 si obviněný po poučení o opravném prostředku ponechal zákonnou lhůtu. Odvolání sepsané obhájcem dne 29. 9. 2015 a doručené soudu téhož dne bylo pouze blanketní a bylo v něm uvedeno, že bude ve lhůtě 5 dnů odůvodněno, což se však nestalo. Nálezací soud zaznamenal, že obviněný v předmětném řízení obhájce má. Protože však jím sepsané blanketní odvolání neobsahovalo náležitosti vyžadované v § 249 tr. ř., vyzval obhájce obviněného ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř., aby zmíněné vady odstranil. Ve výzvě byla obhájci stanovena lhůta 5 dnů s určením počátku běhu lhůty ode dne doručení výzvy. Obhájce byl ve výzvě poučen o následcích neodstranění vad odvolání. Výzva byla obhájci doručena datovou schránkou dne 30. 9. 2015. Lhůta pro odstranění vad odvolání proto uplynula dne 5. 10. 2015. Ke dni konání neveřejného zasedání, tedy ke dni 20. 10. 2015, nebyly vady odvolání odstraněny ani nebyly sděleny případné překážky, které by v tom obhájci bránily. Proto odvolací soud odvolání obviněného věcně neprojednal a jako odvolání, které nesplňuje náležitosti obsahu odvolání, je ve smyslu § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl.

6. Podle státní zástupkyň, zjistí-li předseda senátu soudu prvního stupně (samosoudce) vady obsahu odvolání, vyzve k jejich odstranění. Výzva je opatřena zpravidla písemným sdělením, kterým se předseda senátu (samosoudce) obrátí na odvolatele a konkrétně upozorní na zjištěné nedostatky. Zákon v § 251 odst. 1 tr. ř. nedává jednoznačnou odpověď na otázku, komu je třeba zaslat výzvu k odstranění nedostatků obsahových náležitostí odvolání, tedy zda přímo odvolateli (obžalovanému, poškozenému, zúčastněné osobě) nebo jeho obhájci, resp. zmocněnci, anebo zároveň odvolateli i jeho kvalifikovanému zástupci. S ohledem na poměrně krátkou lhůtu stanovenou ke splnění výzvy, na její propadlý charakter a na to, že i samo vadné odvolání podal buď obhájce obžalovaného, resp. zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby, anebo odvolatel takto kvalifikovaně zastoupený, se podle státní zástupkyň lze přiklonit k názoru praxe, že výzva se zasílá jen obhájci, resp. zmocněnci, nikoli též odvolateli (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. [7 Tdo 1107/2002](#), a ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. [5 Tdo 1439/2003](#)). Výzvu předsedy senátu (samosoudce) podle § 251 odst. 1 tr. ř. je nutné doručit adresátovi.

7. Ze shora uvedeného je tedy podle státní zástupkyň zřejmé, že soud prvního stupně i soud odvolací postupovaly v řízení o odvolání obviněného v souladu se zákonem. Názor obviněného, že výzvu k odstranění vad odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. bylo třeba kromě obhájce doručit i jemu, je třeba odmítnout. Zvoleným postupem Okresního soudu v Kroměříži v žádném ohledu nedošlo k porušení pravidel spravedlivého procesu. Závěrem svého vyjádření státní zástupkyň navrhla, aby

Nejvyšší soud dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř.], že bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.] v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde je lze učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.).

9. Vzhledem k tomu, že lze dovolání podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze dovolatelem uplatněné dovolací důvody považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. V úvahu přitom přicházelo posouzení pouze ve vztahu k ustanovení odstavce prvního § 265b tr. ř.

10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v sobě zahrnuje dvě alternativy. Podle první z nich je dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto nebo odmítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu z formálních důvodů uvedených v § 253 tr. ř. bez věcného přezkoumání podle § 254 tr. ř., aniž by byly současně splněny procesní podmínky stanovené trestním řádem pro takový postup. Podle druhé z nich je uvedený dovolací důvod dán tehdy, když v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., byl dán některý z důvodů dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu postupem podle § 256 tr. ř., tj. po věcném přezkoumání odvolacím soudem podle § 254 tr. ř. s tím, že jej odvolací soud neshledal důvodným.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Obviněný uplatnil výše uvedený dovolací důvod v jeho první alternativě a z naznačeného výkladu je patrné, že jeho námitka dovolacímu důvodu odpovídá, nelze jí však přisvědčit. Zároveň se nelze ztotožnit ani s názorem státní zástupkyně, že by ustanovení § 251 tr. ř. nedávalo jednoznačnou odpověď, komu má být v popisovaném případě výzva k odstranění vad zaslána. Podle § 251 odst. 1 tr. ř. „nesplňuje-li odvolání státního zástupce, odvolání, které podal za obžalovaného jeho obhájce, nebo odvolání, které podal za poškozeného nebo za zúčastněnou osobu jejich zmocněnec, náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1, vyzve je předseda senátu, aby vady odstranili ve lhůtě pěti dnů, kterou jim zároveň stanoví, a upozorní je, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3.“. Ono „vyzve je“ je třeba vykládat tak, že se vztahuje ke státnímu zástupci, obhájci či zmocněnci, tedy k osobě, která odvolání podala. Osoby, za které bylo odvolání podáno, jsou zde zjevně uvedeny pouze proto, aby bylo zdůrazněno, že opravný prostředek nebyl obhájcem či zmocněncem podán za svou osobu (v takovém případě by totiž bylo namísto s ním naložit jinak). Tento výklad je dále potvrzen pokračováním textu prvního odstavce a zněním druhého odstavce daného ustanovení: „Stejně postupuje, pokud takové odvolání podal obžalovaný, který má obhájce, poškozený nebo zúčastněná osoba, kteří mají zmocněnce.“ Podle § 251 odst. 2 tr. ř. pak „nemá-li obžalovaný, který podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1, obhájce, vyzve ho předseda senátu k odstranění vad ve lhůtě osmi dnů a poskytne mu k odstranění vad odvolání potřebné poučení. Nevedlo-li to k nápravě nebo vyžaduje-li to povaha projednávané věci, a obžalovaný si sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho za účelem jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v odvolacím řízení předseda senátu a dále postupuje podle odstavce 1. U poškozeného a zúčastněné osoby, kteří

nemají zmocněnce, postupuje předseda senátu přiměřeně.“.

12. Ustanovení § 251 tr. ř. tak rozlišuje situaci, kdy obviněný (případně jiný účastník řízení) je zastoupen a kdy zastoupen není, přičemž zjevně preferuje zaslání výzvy k odstranění nedostatků pouze obhájci (zmocněnci) i v případě, že odvolání podá zastoupený obviněný vlastnoručně, a to patrně z důvodu právního vzdělání obhájce, u něhož tak lze předpokládat lepší zajištění práv obviněného. V případě obviněného zákonodárce předpokládá, že pro něj odstranění vad bude náročnější, proto mu také v odstavci druhém stanoví delší lhůtu. Také u obviněného, který zastoupen není, trestní řád klade důraz na ochranu jeho práv prostřednictvím obhájce, neboť ukládá soudu zkoumat, zda výzva vedla k nápravě, či posoudit povahu projednávané věci a obhájce obviněnému ustanovit. Vykládat první větu § 251 odst. 1 tr. ř. tak, že výzva má být zaslána jak obhájci, tak obviněnému, by postrádalo smysl nejen z toho hlediska, že právo na obhajobu je zde obviněnému zajištěno obhájcem s právním vzděláním, ale také proto, že obviněnému by byla stejně jako obhájci stanovena pouze pětidenní lhůta, jejíž marné uplynutí by mělo za následek postup podle § 253 odst. 3 tr. ř., na rozdíl od obviněného, který obhájce nemá, jemuž je stanovena lhůta delší a navíc soud musí aktivně učinit i další opatření k nápravě vad odvolání (posoudit, zda se náprava vad obviněnému zdařila, případně mu ustanovit obhájce), ačkoli obviněný zastoupený obhájcem sám o sobě nedisponuje lepšími schopnostmi napravit vady svého podání v porovnání s obviněným, který obhájce nemá. Zastoupený obviněný je tedy v tomto směru v každém případě odkázán na svého obhájce, proto zasílat mu výzvu k odstranění vad by bylo v tomto případě nadbytečné, resp. by to mohlo mít pro něj význam pouze z důvodu jakési kontroly práce obhájce, takový princip však trestní řád nezná a není ani součástí práva na spravedlivý proces.

13. Orgány činné v trestním řízení nepřejímají odpovědnost za případnou nekvalitní práci obhájce. Pokud například obhájce přes pokyn obviněného odvolání nepodá vůbec či v něm nevytkne některé vady rozhodnutí, neumožňuje trestní řád obviněnému pochybení obhájce dodatečně zhojit ani neukládá odvolacímu soudu z úřední povinnosti napadené rozhodnutí přesto přezkoumat v plném rozsahu. Právo na spravedlivý proces se v tomto směru promítá do institutu zastoupení obhájcem, který zákonodárce upravuje prostřednictvím předpisů o advokacii a na kvalitu jehož výkonu dozírá Česká advokátní komora. K tomu srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1996, sp. zn. III. ÚS 83/96. Trestní řád ani jiné procesní předpisy nepodrobují úkony advokáta v řízení kontrole ze strany soudu ani neukládají o nich souběžně informovat zastoupeného účastníka řízení. Pokud v posuzovaném případě podal odvolání obhájce obviněného, pak nebyl žádný zákonný důvod, aby soud prvního stupně zasílal výzvu k odstranění vad souběžně také obviněnému.

14. Vzhledem k výše uvedenému dospěl Nejvyšší soud k závěru, že napadeným rozhodnutím a jemu předcházejícím postupem k porušení zákona ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ani jiného dovolacího důvodu nedošlo. Dovolání obviněného D. F. proto pro jeho zjevnou neopodstatněnost podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, a to v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.